UTANRÍKISRÁÐUNEYTIÐ

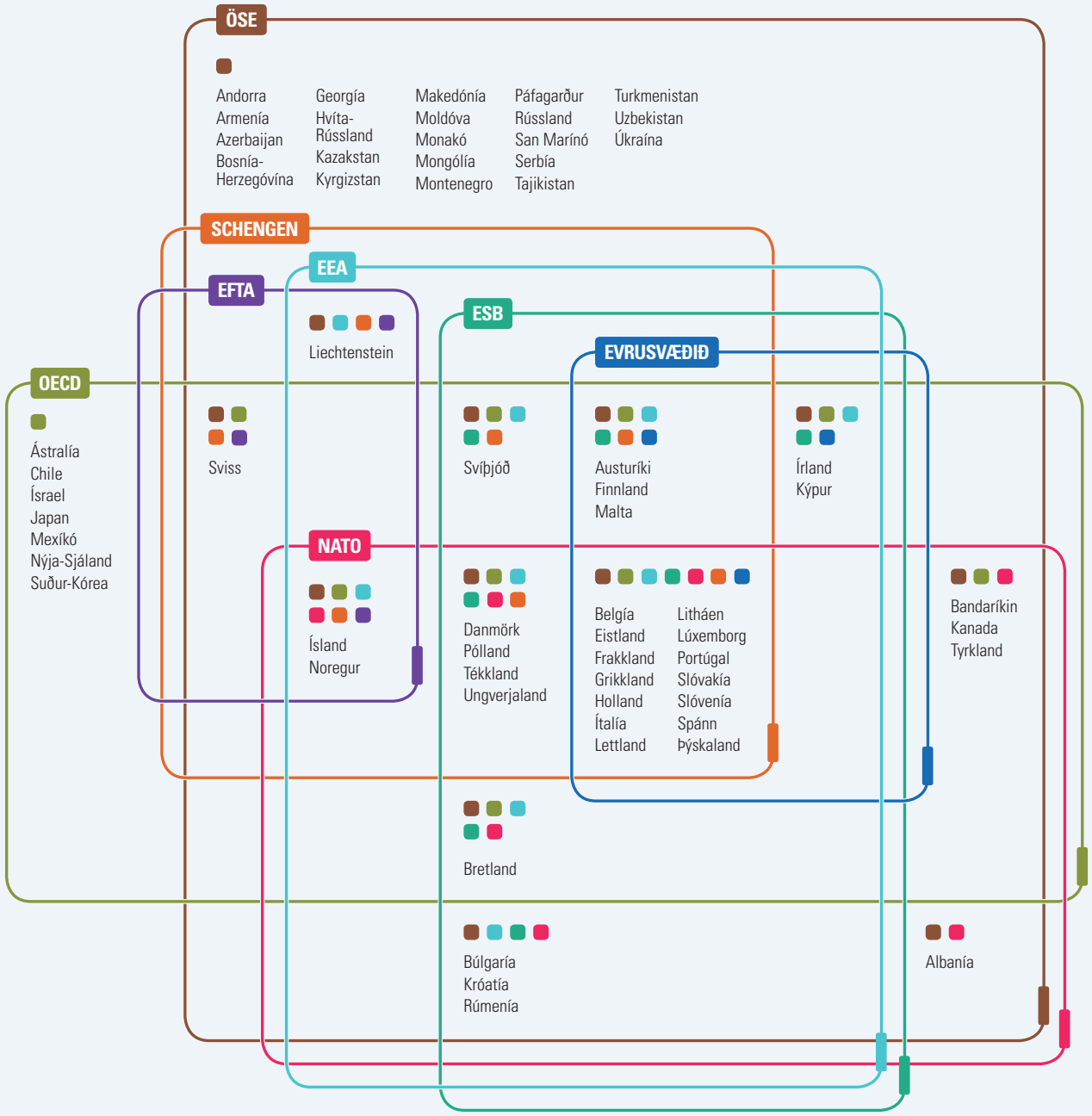
ÍSLENSK UTANRÍKISMÁL 2018

Útdráttur úr skýrslu utanríkisráðherra til Alþingis 2018

Samstarf ríkja á vettvangi efnahagsmála, viðskipta, varna og stjórnmála

Útgefandi Utanríkisráðuneytið, 2018 / **Ljósmyndir** Utanríkisráðuneytið, Ljósmyndasafn Reykjavíkur, OSCE, UN Photo Library, NATO, Council of Europe, WTO, Wikimedia Commons, Norden.org

Merki 100 ára afmælis fullveldis Íslands / Fáni Norðurlandaráðs með norrænum þjóðfánum / „Konungsskjöldurinn" var notaður fram til lýðveldisstofnunar 1944 / Utanríkisráðherra með António Guterres aðalframkvæmdsstjóra SÞ

Frá fullveldi til heimsmarkmiða

Í ár er þess minnst að ein öld er síðan Ísland varð frjálst og fullvalda ríki með Sambandslögunum 1918. Þá gengu Íslendingar formlega í samfélag þjóðanna og þá hófst samleiðin með vestrænum ríkjum sem búa við frelsi, lýðræði og frjálst hagkerfi. Markmiðin í íslenskri utanríkisstefnu hafa frá upphafi verið skýr: Að tryggja öryggi og varnir landsins, viðskiptahagsmuni erlendis og menningarlegt sjálfstæði þjóðarinnar, auk þess sem að hafa í heiðri grundvallargildi mannréttinda, mannúðar og jafnréttis.

Við tryggjum öryggi okkar með virkri þátttöku í varnarsamstarfi vestrænna þjóða, Atlantshafsbandalaginu, og með varnarsamningnum við Bandaríkin. Góðar varnir og þátttaka í öflugu eftirliti á Norður-Atlantshafi er grundvallarþáttur í þeim efnum. Með fullveldinu hófst smám saman hin farsæla samleið Íslands í ríkjahópi Norðurlandanna. Framundan er á næsta ári formennska Íslands í Norðurlandasamstarfinu og þá hefst einnig formennska í Norðurskautsráðinu.

Allt frá því er Íslendingar tóku utanríkismálin í sínar hendur hefur utanríkisþjónustan leitast við að tryggja útflutningshagsmuni og vinna að fríverslun í þágu landsmanna. Af þessum meiði er aðildin að Fríverslunarsamtökum Evrópu og Evrópska efnahagssvæðinu. Íslendingum hefur borið gæfa til stýra fleyi sínu vel í þessum efnum, og hefur ríkisstjórnin þá afgerandi afstöðu til Evrópusambandsins að hagsmunum þjóðarinnar sé best borgið með því að standa áfram utan þess. Við þurfum aftur á móti að nýta tækifærin sem EES-samningurinn gefur til að hafa áhrif á mótun nýrra EES-reglna og koma sjónarmiðum Íslands að snemma í ferlinu. Mikils átaks er þörf í þeim efnum.

Ég hef iðulega í ræðu og riti vakið athygli á því að Íslendingar þurfi að breyta verklagi sínu í samræmi við breytt viðskiptamynstur í heiminum. Viðskiptaleiðirnar, sem voru beinar og breiðar, lúta öðrum lögmálum en áður í hraða og tækni. Til að vinna nýja útflutningsmarkaði í fjarlægum heimsálfum og auka útflutningstekjur þarf að nota til þess öll þau tæki sem við höfum, ekki síst utanríkisþjónustuna. Í kjölfar nýrrar skýrslu um *Utanríkisþjónustu til framtíðar, Hagsmunagæslu í síbreytilegum heimi* er verið að koma 151 tillögu í framkvæmd og er óhætt að fullyrða að nú séu í gangi umfangsmestu breytingar í utanríkisþjónustunni í langan tíma.

Utanríkisþjónustan er lifandi tæki til að tryggja víðtæka hagsmuni Íslands erlendis. Hagsmunir og áherslur breytast eðli málsins samkvæmt, og þarf utanríkisþjónustan að taka mið af því. Sendiskrifstofur Íslands búa yfir staðarþekkingu og tengslaneti og veita fyrirtækjum fjölbreytta þjónustu. Áherslan nú er ekki síst á að efla þjónustu við nýsköpunarfyrirtæki, hátækniiðnað, skapandi greinar og orðspor lands og þjóðar.

Í starfi mínu sem utanríkisráðherra hef ég beitt mér fyrir þeim gildum sem Íslendingar standa fyrir; mannréttindum, jafnrétti, réttindum hinsegins fólks, þróunarsamvinnu og umhverfisvernd. Í vegferðinni sem hófst árið 1918 hafa Íslendingar náð að sigla fram hjá helstu boðaföllum og skapa opið og fjölbreytilegt samfélag með tengsl um allan heim og samstöðu með alþjóðasamfélaginu um hin algildu heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun.

Guðlaugur Þór Þórðarson, utanríkisráðherra

UTANRÍKISÞJÓNUSTA TIL FRAMTÍÐAR

Skýrslan „Utanríkisþjónusta til framtíðar, hagsmunagæsla í síbreytilegum heimi“ er árangur umfangsmikillar vinnu í ráðuneytinu og samráðs við fjölmarga aðila í samfélaginu. Stefnt er að því að rúmlega 70% af 151 tillögu í henni verði komin í framkvæmd í júní 2018. Gerðar hafa verið skipulagsbreytingar og eru nú tvær nýjar skrifstofur í ráðuneytinu, þ.e. ný skrifstofa ráðuneytisstjóra og endurvakin hefur verið sérstök varnarmálaskrifstofa. Óhætt er að fullyrða að þetta sé umfangsmesta starf að breytingum innan utanríkisþjónustunnar í langan tíma.

Heimasendiherrar

Í nýrri skrifstofu ráðuneytisstjóra er nú deild heimasendiherra. Fyrirsvar gagnvart mörgum ríkjum hefur verið flutt til Íslands og sett í hendur reyndra sendiherra sem sinna munu þessum ríkjum frá Íslandi. Hleypt hefur verið nýju lífi í það fyrirkomulag að sendiherrar heima fyrir sinni einnig ákveðnum þemum og geti þannig myndað sterkari tengsl við íslenskt atvinnulíf og eflt viðskipti, nýsköpun og ímynd landsins. Fimm heimasendiherrar sinna nú fjölmörgum ríkjum, en auk þess málaflokkum, eins og afvopnunarmálum, jarðhitamálum og jafnréttismálum.

Stjórnsýslueftirlitsdeild

Ný stjórnsýslueftirlitsdeild hefur með höndum eftirlit með stjórnsýsluframkvæmd og er markmiðið að stuðla að hámarksnýtingu mannafla og fjár. Starfsemin beinist einkum að innra eftirlit með því að lög, þ. m. t. fjárlög, reglur, fyrirmæli, viðmiðanir og verkferlar, sem utanríkisþjónustan starfar eftir, séu virt og jafnræðis og nútímalegra stjórnarhátta gætt í hvívetna í mannauðsmálum.

Upplýsingar- og greiningardeild

Upplýsingamiðlun utanríkisþjónustunnar miðar að því að styrkja stöðu og orðstír Íslands á alþjóðavettvangi. Deild upplýsingamála hefur verið færð undir nýja skrifstofu ráðuneytisstjóra og er henni einnig ætlað að hafa umsjón með ýmis konar greiningarvinnu. Sérstakt átak verður gert í notkun samfélagsmiðla sendiskrifstofanna til að ná til fólks heima sem erlendis. Allar sendiskrifstofur nota nú þegar Facebook eða Weibo. Stefnt er að því að allar sendiskrifstofur nýti Twitter með reglubundnum hætti fyrir lok árs.

Varnarmálaskrifstofa

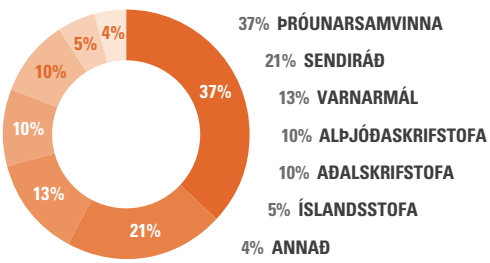
Sérstök varnarmálaskrifstofa var endurreist í utanríkisráðuneytinu og endurspeglar það hina ríku áherslu sem lögð er á varnar- og öryggismál. Öflug varnarmálaskrifstofa verður í stakk búin til að takast á við þá óvissu sem nú er í öryggismálum i okkar heimshluta. Hún hefur að bakhjarli Þjóðaröryggisráð og þjóðaröryggisstefnu og nær jafnt til virkrar utanríkisstefnu, varnarstefnu og almannaöryggis. Þá hefur Íslenska friðargæslan verið staðsett innan nýrrar varnarmálaskrifstofu.

Kjörræðismenn

Í því skyni að efla samskiptin við kjörræðismenn Íslands voru kjörræðismál færð undir prótókollskrifstofu. Skrifstofan hefur umsjón með um 220 kjörræðismönnum Íslands í tæplega 90 ríkjum. Kjörræðismenn eru mikilvægir útverðir í hagsmunagæslu fyrir Íslands hönd um allan heim, einkanlega varðandi viðskipti og borgaraþjónustu. Unnið er að uppfærslu á Handbók fyrir kjörræðismenn Íslands frá 1979 og er stefnt að því að ljúka verkinu fyrir ráðstefnu kjörræðismanna Íslands í Reykjavík í september 2019.

Fjárlög utanríkisráðuneytisins 2018

Framlög til utanríkisþjónustunnar 2018 nema 14,96 ma.kr., eða um 1,8% af heildarútgjöldum ríkisins. Þar af rennur u.þ.b. helmingur eða 6,97 ma.kr. til þróunarsamvinnu og alþjóðastofnana. Framlög til sendiskrifstofa og aðalskrifstofu utanríkisþjónustunnar nema um 5 ma.kr. eða 0,61% af heildarútgjöldum ríkisins.

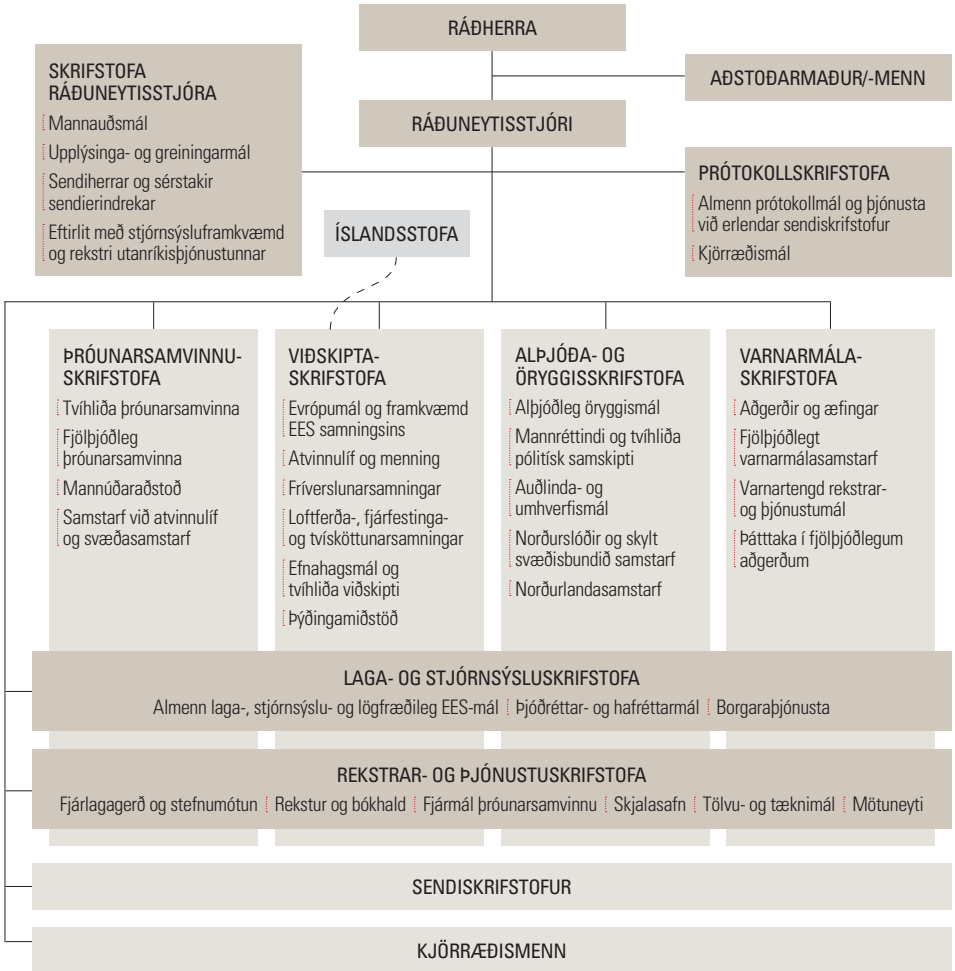
Frá utanríkisráðherrafundi Evrópuráðsins á Kýpur / Utanríkisráðherra í viðtali við erlenda fréttamenn / Um 30 þúsund borgaraþjónustumál berast á ári

Borgaraþjónusta

Í hverjum mánuði berast um 700 borgaraþjónustuerindi til aðalskrifstofu ráðuneytisins og um 2.200 til sendiskrifstofa og má því ætla að yfir 30 þúsund erindi berist á ári. Aukin borgaraþjónusta helst í hendur við aukin ferðalög Íslendinga.

Utanríkisráðuneytið er með sólarhringsvakt á neyðarsíma, allan ársins hring, fyrir aðkallandi aðstoðarmál Íslendinga hvar sem þeir kunna að vera staddir í heiminum. Um 30% verkefna sendiráða, þar sem Íslendingar eru fjölmennastir, lúta að borgaraþjónustu.

Skipurit utanríkisþjónustunnar

SENDIRÁÐ Í KAUPMANNAHÖFN

FYRSTA SENDIRÁÐ ÍSLANDS

Sendiráðið var stofnað árið 1920 og er því það sendiráð sem lengst hefur verið starfandi af sendiráðum Íslands. Aldarafmæli fullveldis Íslands er nú fagnað með fjölbreyttum hætti í Danmörku. Saga Íslands og Danmerkur er tengd næsta órjúfanlegum böndum og hafa þau reynst sem styrkar stoðir í samskiptum ríkjanna eftir stofnun fullveldisins og síðar lýðveldisins Íslands. Kaupmannahöfn er enn fyrsti og tíðasti viðkomustaður Íslendinga erlendis og talið er að hátt í 12.000 Íslendingar séu nú búsettir í Danmörku, þar á meðal um 4.000 námsmenn.

Borgaraþjónusta sendiráðsins er sú viðamesta af sendiráðum Íslands. Íslensk menning, einkum bókmenntir, nýtur töluverðrar hylli í Danmörku. Reynsla sendiráðsins er sú að menningarstarf sé best til þess fallið að styrkja ímynd og orðspor Íslands í Danmörku. Því hefur sendiráðið staðið fyrir og stutt fjölmarga íslenska menningarviðburði í Danmörku á undanförnum árum. Auk Danmerkur veitir sendiráðið fyrirsvar gagnvart Búlgaríu, Rúmeníu og Tyrklandi. Samtals eru 22 ræðismenn í þessum löndum. Þá eru í Kaupmannahöfn 19 sendiráð með fyrirsvar gagnvart Íslandi.

ÖRYGGIS- OG VARNARMÁL

Með varnarsamningi Íslands og Bandaríkjanna frá 1951 og aðildinni að Atlantshafsbandalaginu hafa íslensk stjórnvöld tryggt trúverðugar og sýnilegar varnir hér á landi. Í stjórnarsáttmálanum segir: „Ríkisstjórnin leggur áherslu á að öryggismál þjóðarinnar séu í traustum skorðum. Þjóðaröryggisstefna Íslands sem samþykkt var af Alþingi verður höfð að leiðarljósi." Sérstök varnarmálaskrifstofa hefur verið endurreist í utanríkisráðuneytinu.

Loftrýmisgæsla

Loftrýmisgæsla Atlantshafsbandalagsins hér við land er með óbreyttu sniði og á síðasta ári tóku Ítalía, Kanada og Bandaríkin þátt í henni. Alls hafa níu ríki sinnt verkefnum á 29 gæslutímabilum frá árinu 2007. Loftrýmisgæslan er liður í því að hafa eftirlit með nyrðri mörkum bandalagsins og auka samstarfshæfni og viðbragðsgetu þátttökuríkja.

Betri varnarinnviðir á Íslandi

Rekstur varnarmannvirkja á öryggissvæðinu á Keflavíkurflugvelli og starfræksla ratsjárkerfisins, sem nær yfir víðfeðmt svæði á Norður-Atlantshafi, er veigamikill þáttur í framlagi Íslands til sameiginlegra varna bandalagsins. Ísland hefur á undanförnum árum aukið framlög til öryggis- og varnarmála heima fyrir og á vettvangi Atlantshafsbandalagsins í samræmi við skuldbindingar bandalagsríkja um aukinn viðbúnað og jafnari byrðar til að mæta breyttum öryggishorfum í Evrópu. Lögð hefur verið áhersla á að endurnýja og bæta varnarinnviði á Íslandi, efla gistiríkjastuðning við loftrýmisgæslu, leggja til fjármagn í stuðnings- og átakssjóði bandalagsins og auka þátttöku borgaralegra sérfræðinga í verkefnum. Landhelgisgæslan sinnir rekstri og viðhaldi varnarmannvirkja fyrir hönd ráðuneytisins.

Varnaræfingar

Trúverðugar varnir kalla á öfluga þátttöku í varnaræfingum og víðtækt samráð helstu stofnana sem koma að framkvæmd öryggis- og varnarmála á Íslandi. Kafbátaleitaræfingin Dynamic Mongoose fór fram í lögsögu Íslands í júní 2017 og tóku níu aðildarríki Atlantshafsbandalagsins þátt í æfingunni, auk Íslands. Vegna æfingarinnar komu til landsins um 15 skip og kafbátar, auk kafbátaleitarflugvéla og þyrlu. Framundan er varnaræfingin Trident Juncture haustið 2018. Auk þessa tekur Ísland árlega þátt í Northern Challenge æfingu bandalagsins en markmið hennar er að æfa sprengjueyðingu og viðbrögð við hryðjuverkum. Árið 2017 tóku 33 lið frá 15 ríkjum þátt í henni og var heildarfjöldi þátttakenda um 300 manns.

Formennska í Eftirlitskerfinu með flugskeytatækni

Undanfarið ár hefur áhersla verið lögð á virka þátttöku í afvopnunarmálum. Ísland og Írland gegna formennsku saman í Eftirlitskerfinu með flugskeytatækni (MTCR) 2017-2018 en samstarfið lýtur að því að takmarka útbreiðslu á eldflaugatækni fyrir burðarkerfi vopna, þ. m. t. gereyðingarvopna. Ísland verður gestgjafi af hálfu Atlantshafsbandalagsins fyrir ráðstefnu um afvopnun og gereyðingarvopn haustið 2018.

Íslenska friðargæslan

Á liðnu ári tóku tíu einstaklingar þátt í verkefnum á vegum Íslensku friðargæslunnar á sviði öryggis- og varnarmála. Störfuðu þeir í Afganistan, þar sem verkefni Atlantshafsbandalagsins halda áfram, á tengiliðaskrifstofu í Georgíu og í höfuðstöðvum samstöðuaðgerðar bandalagsins í Eistlandi. Þar að auki hefur verið gerð úttekt á þjálfunarverkefni fyrir sprengjueyðingasérfræðinga í Írak og stefnt er að því að fulltrúar sprengjueyðingasveitar Landhelgisgæslunnar taki frekari þátt í því. Sérfræðingar í höfuðstöðvum og hjá yfirherstjórn bandalagsins fyrir Evrópu (SHAPE) hafa unnið að málefnum samstarfsríkja. Einnig starfaði sérfræðingur í herstjórnarmiðstöð í Póllandi við áætlanagerð. Mikilvægt er að styðja við starf bandalagsins samhliða því að efla getu og sérfræðiþekkingu í öryggis- og varnarmálum á Íslandi.

Utanríkisráðherra með Sebastian Kurz, utanríkisráðherra Austurríkis og Thomas Greminger, framkvæmdastjóra ÖSE
Nýjar höfuðstöðvar NATO í Brussel / Frá fundi utanríkisráðherra Atlantshafsbandalagsins í Brussel 2017

Öryggis- og samvinnustofnun Evrópu (ÖSE)

Öryggis- og samvinnustofnun Evrópu (ÖSE) gegnir mikilvægu hlutverki í að tryggja öryggi og frið í austurhluta Evrópu með því að standa vörð um grundvallarmannréttindi, lýðræði og réttarríkið, friðhelgi landamæra og stuðla að friðsamlegri lausn deilumála. Á þetta hlutverk hefur mikið reynt á síðustu misserum en ástand mála í Úkraínu er helsta áhersluefnið í viðleitni ÖSE til að tryggja öryggi í álfunni. Sem stendur eru um 700 alþjóðlegir eftirlitsmenn að staðaldri í eftirlitsverkefni ÖSE í Úkraínu. Aðildarríki stofnunarinnar hvetja til þess að staðið verði við Minsk-vopnahléssamkomulagið í Austur-Úkraínu sem ætlað er að varða veginn til friðar í landinu.

Kafbátaleitaræfingin Dynamic Mongoose fór fram í lögsögu Íslands í júní 2017

FASTANEFND Í BRUSSEL

NATO HEFUR TRYGGT ÖRYGGI Í EVRÓPU SÍÐAN 1949

Ísland var eitt af 12 stofnríkjum Atlantshafsbandalagsins (NATO) 1949. Fastanefndin hefur verið starfandi frá 1952 og sinnir hagsmunamálum og fyrirsvari Íslands gagnvart NATO og eru öryggis- og varnarmál, pólitískt samráð og samráð í tengslum við hernaðarhlið bandalagsins í forgrunni. Fastanefndin er með skrifstofu innan höfuðstöðva bandalagsins í Brussel og starfa þar sex útsendir starfsmenn og tveir staðarráðnir.

Fastanefndin hefur um árabil lagt áherslu á hagsmunagæslu fyrir Ísland á sviði öryggis- og varnarmála, öryggi á Norður-Atlantshafi og samstarf um öryggismál við nágrannaríki og samstarfsríki. Stærsta framlag Íslands í öryggisverkefnum bandalagsins er rekstur ratsjárkerfisins á loftrýmissvæði Íslands og nágrennis. Frá brotthvarfi varnarliðsins árið 2006 hefur Ísland tekið við auknu hlutverki í hagsmunagæslu vegna mannvirkja og innviða sem bandalagið nýtir á Keflavíkurflugvelli í samstarfi bandalagsþjóða. Bandalagið sinnir reglulegri loftrýmisgæslu við Ísland, nokkrum sinnum á hverju ári, auk þess sem Ísland tekur þátt í æfingum og þjálfun með aðkomu Landhelgisgæslunnar og Ríkislögreglustjóra sem sjá um framkvæmd varnartengdra mála.

UTANRÍKISVIÐSKIPTI

Það er forgangsverkefni íslenskra stjórnvalda að tryggja að tengsl Íslands og Bretlands verði áfram sterk eftir útgöngu Breta úr Evrópusambandinu (Brexit) og að íslenskir aðilar hafi greiðan aðgang að Bretlandi og breskum mörkuðum, eins og þeir njóta í dag í krafti Samningsins um Evrópska efnahagssvæðið (EES). Lykillinn að árangursríkri hagsmunagæslu við mótun löggjafar innan EES er að koma sjónarmiðum Íslands að snemma í ferlinu. Mikils átaks er þörf í þessum efnum.

Hagsmunagæsla vegna Brexit

Segja má að verkefni íslenskra stjórnvalda sé tvíþætt. Annars vegar að tryggja virkni samningsins um Evrópska efnahagssvæðið (EES) á fyrstu misserunum eftir útgöngu Bretlands. Um leið og Bretar ganga úr Evrópusambandinu ganga þeir úr EES. Það eru því sameiginlegir hagsmunir Íslands og hinna EES-/EFTA-ríkjanna, Noregs og Liechtenstein, að ná sem fyrst hagfelldu samkomulagi um aðkomu samninga Bretlands og Evrópusambandsins um tilhögun bráðabirgðatímabilsins. Hitt meginverkefnið er að tryggja framtíðarhagsmuni þjóðarbúsins í víðtækum efnahags- og viðskiptasamningi við Bretland eftir að bráðabirgðatímabilinu lýkur.

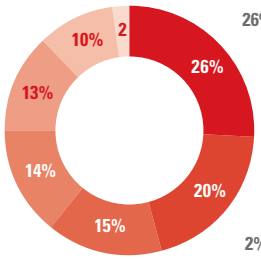
Framkvæmd EES-samningsins

Íslensk stjórnsýsla og löggjafarvald hafa á undanförnum árum tekist á við umtalsverðan vanda við framkvæmd EES-samningsins. Upptaka og innleiðing EES-gerða hefur dregist aftur úr og svigrúm til að hafa áhrif á slíkar gerðir á mótunarstigi þrengst. Nú er unnið að framkvæmd tillagna stýrihóps um EES-samninginn undir forystu forsætisráðuneytisins frá 2015 er þar komu fram margvíslegar tillögur um að efla og auka skilvirkni í þátttöku Íslands í EES-samstarfinu og meta hvernig hagsmunagæslu af Íslands hálfu verði best háttað.

Unnið er að því að taka saman frekari hugmyndir til að liðka fyrir yfirstandandi starfi að umbótum á framkvæmd EES-samningsins. Í utanríkisráðuneytinu er áfram unnið að greiningu á því hvernig Ísland kemur sjónarmiðum sínum að við mótun löggjafar innan Evrópusambandsins (ESB) og fylgst með umfjöllun um málefni sem varða íslenska hagsmuni innan stofnana ESB. Forgangslisti ríkisstjórnarinnar fyrir hagsmunagæslu í EES-samstarfinu hefur verið endurskoðaður fyrir árið 2018. Þar eru skilgreind brýnustu hagsmunamál Íslands á meðal þeirra málefna sem eru í lagasetningarferli innan Evrópusambandsins. Nauðsynlegt er að nýta þau tækifæri sem Ísland hefur samkvæmt EES-samningnum til að hafa áhrif á mótun nýrra EES-reglna.

Verkefnaskipting í sendiskrifstofum Íslands

Í tengslum við gerð skýrslunnar „Utanríkisþjónusta til framtíðar" lét utanríkisráðuneytið taka saman ýmsar upplýsingar og tölur um starfsemi og umfang sendiskrifstofa, þar á meðal um umfang helstu verkefna sem sendiskrifstofurnar sinna. Miðað var við upplýsingar sem lágu fyrir á fyrri hluta ársins 2017.

26% TVÍHLIÐA- OG FJÖLÞJÓÐASAMSKIPTI
20% VIÐSKIPTAÞJÓNUSTA
15% BORGARAÞJÓNUSTA
14% VIÐSKIPTASAMNINGAR
13% ÖRYGGIS- OG VARNARMÁL
10% MENNINGARMÁL
2% ÞRÓUNARSAMVINNA

Frá afhendingu yfirlýsingar 120 aðildarríkja WTO um samstarf til að vinna að aukinni efnahagslegri valdeflingu kvenna og auka þátttöku kvenna í alþjóðaviðskiptum / Frá utanríkisráðherrafundi EFTA á Svalbarða / Utanríkisráðherra afhendir Íslendingasögurnar að gjöf í forsetaheimsókn til Svíþjóðar 2018

Viðskiptaþjónusta á fjarlægum mörkuðum

Viðskiptaþjónusta utanríkisþjónustunnar leggur áherslu á samstarf við atvinnulífið og styður við alþjóðleg átaksverkefni og kynningu á íslenskri menningu og orðspori. Á þessu ári eru í fyrirrúmi aldarafmæli fullveldis Íslands og þátttaka á heimsmeistaramótinu í knattspyrnu í Rússlandi. Reynt er að nýta slík tækifæri til að vekja áhuga á viðskipta- og fjárfestingamöguleikum og miðla upplýsingum um góðan árangur Íslands á ýmsum sviðum, t. d. í sjálfbærri nýtingu náttúruauðlinda.

Sendiskrifstofur Íslands sinna viðskiptaþjónustu, menningarsamstarfi og tengslamyndun. Viðskiptafulltrúar starfa í sendiskrifstofum í Danmörku, Finnlandi, Noregi, Bretlandi, Rússlandi, Þýskalandi, Bandaríkjunum (New York), Indlandi, Japan og Kína. Nýverið var komið á svæðisbundnum markaðsteymum sendiskrifstofa í Evrópu, Norður-Ameríku og Asíu í þeim tilgangi að samræma betur þjónustuna. Fyrirhugað er að fjölga viðskiptafulltrúum á árinu. Áherslan nú er að efla þjónustu við nýsköpunarfyrirtæki og alþjóðageirann, s. s. hátækniiðnað og skapandi greinar.

Alþjóðleg menningarkynning

Listsköpun og kröftugt menningarlíf á Íslandi hefur á síðustu árum ekki aðeins orðið meginstef í landkynningu og ræktun orðspors landsins, heldur einnig ein af grunnstoðum alþjóðlegs, skapandi og framsækins atvinnulífs. Íslenskir listamenn og hugvitsfólk eru æ oftar í forgrunni umfjallana alþjóðlegra fjölmiðla. Hið sama má segja um íþróttafólkið sem gert hefur garðinn frægan og aukið þannig tiltrú á það sem frá Íslandi kemur. Menning og listir verða sífellt mikilvægari þáttur í starfsemi sendiskrifstofa. Utanríkisþjónustan öll kemur að hundruðum menningartengdra verkefna á hverju ári. Sendiráðin hafa byggt upp hæfni og þekkingu til að veita liðsinni sitt í framkvæmd menningarverkefna og til tengslamyndunar í þágu íslenskra listamanna.

SENDIRÁÐ Í TÓKÝÓ

RÓTGRÓIN VIÐSKIPTI OG PÓLITÍSKT SAMSTARF UM AUÐLINDAMÁL

Sendiráð Íslands í Tókýó var opnað 2001 og starfa þar nú þrír staðarráðnir starfsmenn og sendiherra sem er eini útsendi starfsmaðurinn. Tvíhliða stjórnmálasamstarf Íslands og Japans hefur löngum verið með miklum ágætum og gott samstarf þeirra á milli í hópi líkt þenkjandi ríkja innan fjölþjóðastofnana, ekki síst hvað varðar sjálfbæra nýtingu náttúruauðlinda hafsins. Samstarf um norðurslóðamál hefur aukist eftir að Japan varð áheyrnarríki innan Norðurskautsráðsins. Á japanska þjóðþinginu hefur starfað vináttufélag Íslands síðan 1998.

Mikil viðskiptatengsl eru á milli Íslands og Japans, en Japan hefur verið stærsti útflutningsmarkaður fyrir íslenskar vörur í Asíu. Tvísköttunarsamningur var undirritaður í janúar 2018. Mikill áhugi er af hálfu Íslands að hefja fríverslunarviðræður við Japan, sem og að hefja viðræður um gagnkvæman loftferðasamning. Starfandi eru virk viðskiptaráð í báðum löndum. Vísindasamstarf er fjölbreytt og dvelja að jafnaði í landinu um 70-100 íslenskir ríkisborgarar, flestir þeirra námsmenn. Mikið er um fyrirspurnir vegna ferðalaga til Íslands, enda hefur straumur ferðamanna aukist samhliða áhuga japanskra fjölmiðla.

NORÐURLÖND OG NÆRSVÆÐI

Í sáttmála ríkisstjórnarinnar er lögð áhersla á norrænt samstarf og sérstöðu Íslands sem norðurskautsríki þar sem stór hluti efnahagslögsögunnar er innan norðurslóða. Er þar áréttað að auknum siglingum og annarri starfsemi fylgi tækifæri en líka áskoranir gagnvart umhverfi, lífríki og lífsháttum. Í norðurslóðastefnunni er áréttað að norðurslóðasamstarf einkennist áfram af stöðugleika, sjálfbærni og samvinnuvilja. Nú er að taka á sig mynd samræming vegna formennsku Íslands í Norðurlandasamstarfinu 2019 og Norðurskautsráðinu 2019-2021 með áherslu á málefni hafsins og unnið að öðru svæðasamstarfi.

Formennska í Norðurlandasamstarfinu

Stærsta verkefnið framundan í norrænu samstarfi er formennska Íslands í Norrænu ráðherranefndinni sem hefst um næstu áramót. Í haust verður lögð fram formennskuáætlun fyrir árið 2019 þar sem fram koma áherslumálefni Íslands og formennskuverkefni sem hrint verður af stokkunum. Styrkur norræns samstarfs felst í sameiginlegum gildum Norðurlandanna og svipaðri samfélagsgerð.

Norðurslóðir

Í stjórnarsáttmálanum segir um norðurslóðir: „Auknum siglingum og annarri starfsemi fylgja tækifæri en líka áskoranir gagnvart umhverfi, lífríki og lífsháttum.Viðkvæmt vistkerfi norðurslóða á að fá að njóta vafans. Málefni norðurslóða snerta nær allar hliðar íslensks samfélags og eru forgangsmál í íslenskri utanríkisstefnu.“ Stefna Íslands lýtur m. a. að mikilvægi hafréttarsamnings Sameinuðu þjóðanna, loftslagsmálum, sjálfbærri nýtingu náttúruauðlinda og öryggis- og viðskiptahagsmunum. Þá er lögð áhersla á grannríkjasamstarf við Færeyjar og Grænland og réttindi frumbyggja.

Formennska í Norðurskautsráðinu

Undirbúningur vegna formennsku Íslands í Norðurskautsráðinu 2019-2021 er nú kominn vel á rekspöl. Formennska í ráðinu er umfangsmikið verkefni en málefnin, sem Norðurskautsráðið fæst við, eru afar fjölbreytileg. Þar má helst nefna sjálfbæra þróun svæðisins, loftslagsbreytingar, nýtingu og vernd náttúruauðlinda, ásamt samfélagsbreytingum, atvinnuþróun og stöðu frumbyggja. Í samstarfi utanríkisráðuneytis og umhverfis- og auðlindaráðuneytis er nú unnið að formennskuáætlun sem nær til alls Stjórnarráðsins, auk fjölmargra hagsmunaaðila.

Eystrasaltsráðið

Ísland gegndi formennsku í Eystrasaltsráðinu fram á mitt ár 2017. Þá var haldinn í Reykjavík fundur utanríkisráðherra aðildarlandanna ellefu og ESB, hinn fyrsti frá 2013, en ástandið í Úkraínu gerði það að verkum að ekki náðist samstaða um ráðherrafundi. Það var því afar mikilvægt að Íslandi tækist að brjóta ísinn. Á fundinum var m. a. ákveðin skipun stefnumótunarhóps og innleiðing heimsmarkmiða SÞ. Í starfsemi Eystrasaltsráðsins eru verkefni er tengjast baráttunni gegn mansali, sjálfbærri þróun, nýsköpun, samstarfi við borgarasamtök og barnavernd þar sem Ísland hefur um margt verið í forystu um árabil.

Barentsráðið

Barentsráðið er samstarfsvettvangur Norðurlandanna fimm, Rússlands og Evrópusambandsins. Fundur utanríkisráðherra landanna var haldinn í október 2017 í Arkhangelsk. Á vettvangi ráðsins er unnið að samstarfi um sameiginleg hagsmunamál á svæðinu, s.s. baráttu gegn umhverfisspjöllum og skynsamlegri nýtingu auðlinda, ekki síst með hag frumbyggja að leiðarljósi.

Norðlæga víddin

Norðlæga víddin er samráðsvettvangur Evrópusambandsins, Íslands, Noregs og Rússlands um málefni Norðvestur-Evrópu. Rekin fjögur málefnasvið sem fjalla um lýðheilsu og félagslega velferð, samgöngur og flutninga, menningu og umhverfismál. Enn fremur er starfrækt viðskiptaráð og upplýsingagátt um málefni víddarinnar.

Frá Hringborði norðurslóða í Skotlandi 2018 / Merki Norðurskautsráðs / Aðalræðisskrifstofa Íslands í Nuuk

Stjórnun fiskveiða í Norður-Íshafi

Í lok árs 2017 náðist tímamótasamkomulag 10 ríkja um stjórnun fiskveiða í Norður-Íshafi utan lögsögu ríkja, en viðræður höfðu staðið yfir frá því í desember 2015 og er gert ráð fyrir formlegri undirritun bindandi samnings um mitt ár 2018. Samningurinn um stjórnun fiskveiða í Norður-Íshafi nær til úthafsins og felur í sér í stuttu máli að aðilar hans munu skuldbinda sig til að heimila ekki veiðar á samningssvæðinu fyrr en vísindarannsóknir hafa lagt grunn að sjálfbærum fiskveiðum. Með aðild Íslands að samningnum verður í framtíðinni tryggð aðkoma Íslands að ákvarðanatöku og rannsóknasamstarfi á þessu mikilvæga hafsvæði.

Formennska í hópi Norðurlandanna í stjórn FAO

Ísland lauk þriggja ára stjórnarsetu fyrir hönd Norðurlandanna í stjórn Matvæla- og landbúnaðarstofnunar SÞ á miðju ári 2017. Samvinna milli Íslands og fiski- og fiskeldisdeildar FAO jókst verulega á því tímabili en það er mikilvægt þegar kemur að því að gæta hagsmuna Íslands og vinna að framgangi málefna hafsins. Einkum á þetta við þegar kemur að framkvæmd 14. heimsmarkmiðsins um verndun og sjálfbæra nýtingu auðlinda hafsins. Hlutur fiskeldis í fiskframleiðslu á heimsvísu fer ört vaxandi og er nú orðinn um 45% á móti 56% frá fiskveiðum.

AÐALRÆÐISSKRIFSTOFA Í NUUK

MIKLIR VAXTARMÖGULEIKAR Í GRÆNLANDI

Grænland er strjálbýlasta land í heimi, rúmlega tvær milljónir ferkílómetra, tuttugu sinnum stærra en Ísland, og landsmenn 56 þúsund. Eins og ferðamannaiðnaðurinn þróast má telja víst að ósnortin víðernin fangi athygli umheimsins. Við Grænland eru fengsæl fiskimið og er nú er róið á gjöful fiskimið sem áður voru undir ís. Ný staða breytir útgerð á Grænlandi og aftur er þörf fyrir erlent samstarf á sviði þar sem íslensk fyrirtæki hafa mikið að bjóða.

Lega Íslands í Norður-Atlantshafinu kallar á náið samstarf landanna í viðskiptum, menningu, stjórnsýslu og stjórnmálum. Farþegaflug og vöruflutningar milli Grænlands og Íslands hafa vaxið ár frá ári. Íslensk fyrirtæki eru í kjörstöðu með alþjóðlegt flutninganet á sjó og farþegaflug um allan heim. Áætlunarflug til Grænlands er einungis frá Danmörku og Íslandi.

Aðalræðisskrifstofan í Nuuk, sem opnuð var 2013, leitast við að vera í góðu sambandi við Íslendinga sem tengjast rekstri á Grænlandi. Þar starfar nú aðalræðismaður og staðarráðinn starfsmaður í hálfu starfi. Skrifstofan er í daglegum tengslum við stjórnsýslu og grænlenska stjórnmálamenn og fylgist vel með störfum Vestnorræna ráðsins. Hún hefur milligöngu um fjölbreytt menningarsamstarf og stendur opin þeim tugum Íslendinga sem búsettir eru í landinu, sinnir félagslífi þeirra og ýmis konar aðstoð.

ÞRÓUNARSAMVINNA

Ríkisstjórnin styður öfluga þróunarsamvinnu, aukin opinber framlög til verkefna í þróunarríkjunum og að markvisst verði leitað eftir aðkomu íslensks atvinnulífs að þróunarsamvinnuverkefnum. Umtalsverðu fé er veitt til mannúðaraðstoðar, m. a. í gegnum íslensk borgarasamtök.

Framlög til þróunarsamvinnu

Ríkisstjórnin ætlar að auka framlög til þróunarsamvinnu á næstu árum og stefnir að því að þau verði 0,35% af vergum þjóðartekjum (VÞT) árið 2022. Til samanburðar má nefna að meðaltal framlaga aðildarríkja að Þróunarsamvinnunefnd OECD (DAC) er 0,31 % af VÞT. Heildarframlög Íslands til opinberrar þróunarsamvinnu eru áætluð um 6,9 milljarðar króna árið 2018 og verða 0,26% af VÞT. Til samanburðar voru þau áætluð 0,25 % af VÞT árið 2017 en námu um 0,29% af VÞT sem má að mestu leyti rekja til meiri hækkunar á útgjöldum vegna hælisleitenda og flóttamanna en áætlanir gerðu ráð fyrir.

Samstarf við atvinnulífið

Framlög hins opinbera er ekki eina leiðin til að fjármagna þróunarsamvinnu. Virkja þarf atvinnulífið betur til þátttöku í þróunarstarfi í samræmi við ákall alþjóðasamfélagsins og hvetja til fjárfestinga og viðskipta. Þetta eru skilaboðin í niðurstöðum alþjóðlegu ráðstefnunnar um fjármögnun þróunar í Addis Ababa árið 2015 og, hvað Ísland varðar, í samræmi við nýlegri jafningjarýni þróunarnefndar OECD. Nú er unnið að því að gera íslenskum sérfræðingum og sérhæfðum fyrirtækjum, t.d. í jarðvarma og sjávarútvegi, betur kleift að nota þekkingu sínu í þágu fátækra þjóða, ekki síst fyrir atbeina Alþjóðabankans og Matvæla- og landbúnaðarstofnunarinnar (FAO). Er mikils vænst af nýrri deild svæðasamstarfs og atvinnulífs innan þróunarsamvinnuskrifstofu utanríkisráðuneytisins í þeim efnum.

Svæðasamstarf í jarðhita

Íslensk stjórnvöld staðið hafa staðið fyrir samstarfi um jarðhitarannsóknir í Austur-Afríku með Norræna þróunarsjóðnum til að aðstoða lönd við frumjarðhitarannsóknir og skera þannig úr um hvort nýtanlegan jarðhita sé að finna. Ef jákvæðar niðurstöður fást taka við tilraunaboranir með þátttöku Alþjóðabankans, Afríkusambandsins og fleiri aðila til að aðstoða löndin við að lágmarka áhættuna sem felst í tilraunaborunum. Á árinu 2017 var aðaláhersla á samstarf við Eþíópíu, Kenýa, Tansaníu og Djíbútí. Í Eþíópíu er verið að ljúka við undirbúningi að verkefni sem felst í því að setja upp þurrkofn á til að nýta jarðhita við þurrkun matvæla en talið er að þar felist áhugaverðir möguleikar sem einnig gætu nýst fyrir löndin í kring.

Skólar Háskóla Sameinuðu þjóðanna (HSÞ)

Skólar HSÞ hafa um áratuga skeið verið mikilvægur þáttur í þróunarsamvinnu Íslendinga, enda er í starfi þeirra sér- og tækniþekkingu miðlað til þróunarlandanna. Ár hvert sækja sérfræðingar frá þróunarlöndum þjálfun í sex mánuði á Íslandi. Alls hafa í kringum 1200 sérfræðingar hlotið þjálfun í skólum HSÞ á Íslandi og u. þ. b. 3500 tekið þátt í styttri námskeiðum þeirra erlendis. Starfsemi skólanna nýtir íslenska sérþekkingu í alþjóðlegri þróunarsamvinnu og undirstrikar ávinning af aðkomu einkageirans.

Alþjóðabankinn

Ísland tekur virkan þátt í fjölþjóðastarfi Alþjóðabankans (e. World Bank) í gegnum kjördæmi Norðurlandanna og Eystrasaltsríkjanna en ríkin átta deila stjórnarsæti í bankanum og samræma afstöðu til málefna. Árið 2019 mun Ísland leiða kjördæmisstarfið til tveggja ára en í því felst annars vegar að Ísland mun eiga aðalfulltrúa í stjórn Alþjóðabankans, sem gegnir starfinu fyrir hönd kjördæmisins, og hins vegar mun teymi í utanríkisráðuneytinu sjá um að leiða samræmingarstarfi kjördæmisins í höfuðborgum kjördæmislanda. Utanríkisráðherra mun eiga sæti í þróunarsamvinnunefnd Alþjóðabankans og Alþjóðagjaldeyrissjóðsins árið 2019. Undirbúningur fyrir þessi umfangsmiklu verkefni er þegar hafinn.

Útskrift Landgræðsluskóla Háskóla Sameinuðu þjóðanna / Utanríkisráðherra undirritar samning við Mannfjöldasjóð SÞ sem hefur það að markmiði að útrýma limlestingu á kynfærum kvenna og stúlkna / Sendiráð Íslands í Kampala

Mannúðaraðstoð

Langvarandi stríðsátök, ofbeldi og ofsóknir, sem og margvísleg neikvæð áhrif náttúruhamfara og loftslagsbreytinga í heiminum hafa enn frekar aukið þörfina fyrir mannúðaraðstoð. Fjöldi fólks á flótta í heiminum heldur áfram að aukast. Ísland á samstarf við ýmsar stofnanir SÞ sem vinna að mannúðarmálum, s. s. WFP, UNHCR, UNICEF. Heildarframlög til mannúðaraðstoðar námu rúmum 530 milljónum króna á árinu 2017. Þá námu styrkir til mannúðarverkefna íslenskra borgarasamtaka 202 milljónum.

Borgarasamtök

Utanríkisráðuneytið veitti framlög til átta þróunarsamvinnuverkefna íslenskra borgarasamtaka að heildarupphæð 95,1 m.kr. Sjö langtímaverkefni njóta nú stuðnings ráðuneytisins, þar af voru þrjú langtímaverkefni, samþykkt árið 2017. Alls úthlutaði ráðuneytið 202 m.kr. til 11 mannúðarverkefna á vegum íslenskra borgarasamtaka. Flest verkefnanna voru vegna átakanna í Sýrlandi en alls úthlutaði ráðuneytið 115 m.kr. til sex verkefna til að bregðast við þeirri neyð.

Jarðhitaboranir í Rúanda, hluti af jarðhitaverkefni Íslendinga í Austur-Afríku með samfjármögnun frá Norræna þróunarsjóðnum

SENDIRÁÐ Í KAMPALA

VÍÐTÆKARI STJÓRNMÁLA-SAMSKIPTI OG VIÐSKIPTI Í AUSTUR-AFRÍKU

Verksvið sendiráða Íslands í Úganda og Malaví verður fært út, fyrst með því að skipa sendiherra í Kampala í Úganda. Þar með styrkist staða sendiráðsins til að sinna fjölbreyttari verkefnum en áður, einkanlega á sviði stjórnmálasamskipta og viðskipta í Austur-Afríku. Er þetta liður í því að hjálpa íslenskum fyrirtækjum til athafnasemi í álfunni. Í Austur-Afríku eru t.d. miklir möguleikar til jarðhitanýtingar.

Ætlunin er að sendiráðið í Kampala byggi upp öflugt net kjörræðismanna í Austur-Afríku sem sinni íslenskum viðskiptahagsmunum og borgaraþjónustu. Sendiráðið verður einnig með fyrirsvar gagnvart Eþíópíu og Afríkusambandinu (e. African Union, AU) en það hefur höfuðstöðvar í Addis Ababa. Með fyrirsvari þar er hægt ná til allra ríkja álfunnar og rækta betur sambandið við einstaka ríkjahópa hvað pólitísk tengsl varðar.

Í Úganda er nú unnið samkvæmt samstarfsáætlun fyrir tímabilið 2014-2019 að byggðaþróunarverkefnum í fiskimannsamfélögum í tveimur héruðum, Kalangala og Buikwe. Heimamenn sjá um framkvæmdir í samvinnu við sendiráðið, sem veitir tæknilega aðstoð við stefnumótun og áætlunargerð í framkvæmdum verkþátta.

MARKMIÐ OG AÐGERÐIR

Utanríkisþjónusta og stjórnsýsla utanríkismála

1 Standa betur vörð um hag íslenskra ríkisborgara sem dvelja erlendis um lengri eða skemmri tíma og byggja upp og viðhalda tengslum við íslenska ríkisborgara erlendis.

2 Standa betur vörð um grunngildi utanríkisstefnu Íslands - lýðræði og virðingu fyrir réttarríkinu og alþjóðalögum, mannúð og verndun mannréttinda, jafnrétti allra og sjálfbæra þróun, afvopnun og friðsamlega lausn deilumála.

3 Standa betur vörð um sértæka hagsmuni Íslands, sérstaklega hvað varðar hafrétt og sjálfbæra nýtingu auðlinda, m.a. á norðurslóðum.

#	TENGIST NR.	AÐGERÐ	TÍMAÁÆTLUN	ÁBYRGÐ
1	1	Tryggja að útsendir og staðarráðnir starfsmenn fái fræðslu og þjálfun varðandi borgaraþjónustumál.	2018 - 2023	UTN
2	1	Hefja undirbúning fyrir móttöku umsókna fyrir vegabréfsáritanir í sendiráðum Íslands í London, Washington og Nýju Delí.	2019 - 2021	UTN
3	1	Auka virkni sendiskrifstofa á samfélags-miðlum til að auka skilvirka og skjóta upplýsingamiðlun.	2017 - 2020	UTN
4	2 3	Styrkja málsvarastarf, samvinnu og þátttöku á vettvangi alþjóðastofnana og svæðabundnu samstarfi; auka samráð innan utanríkisþjónustunnar og stjórnarráðsins alls.	2017 - 2023	UTN
5	2	Styrkja stofnanir, verkefni og viðburði sem stuðla að aukinni virðingu fyrir mannréttindum, jafnrétti, þjóðarétti og mannúð á heimsvísu; bæði í samstarfi við aðra og að eigin frumkvæði, sbr. t.d. rakarastofuviðburði, og fullgilda og staðfesta alþjóðlega samninga.	2017 - 2021	UTN
6	2	Tryggja virka þátttöku í svæðisbundnu samstarfi, m.a. á vettvangi Norrænu ráðherranefndarinnar og Norðurskautsráðsins og standa vel að formennsku í norrænu samstarfi (N5+NB8) 2019 og Norðurskautsráðinu 2019-2021.	2017 - 2021	UTN
7	3	Tryggja hagsmuni Íslands í málefnum er varða sjálfbæra nýtingu auðlinda, þ.m.t. á sviði hafréttar, með virkri þátttöku í samningaviðræðum, alþjóðlegum viðburðum og svæðasamstarfi, með nægum mannafla og virkri stefnumótun þvert á fagráðuneyti.	2017 - 2019	UTN
8	3	Tryggja hagsmuni Íslands í alþjóðlegu samstarfi um umhverfis- og loftlagsmál, þ.m.t. samningaviðræðum við ESB og Noreg um innri skiptingu ábyrgða í loftslagsmálum.	2017 - 2019	UTN
9	1 2 3	Efla gerð og miðlun grunnupplýsinga um brýn hagsmunamál Íslands sem nýtast ráðuneytum og sendiskrifstofum til að efla þekkingu almennings á Íslandi og erlendis á málefnasviðum ráðuneytisins í gegnum innlenda og erlenda fjölmiðla, samfélagsmiðla, með skýrslugjöf og fundum heima fyrir og erlendis.	2017 - 2021	UTN

Utanríkisviðskipti

1 Bæta aðgengi íslensks atvinnu- og menningarlífs að erlendum mörkuðum, m. a. með fríverslunarsamningum, og efla samkeppnishæfni íslenskra fyrirtækja.

2 Styrkja kynningar- og markaðsstarf í samvinnu fyrirtækja og hins opinbera.

3 Innleiða allar reglur EES samningsins tímanlega svo tryggt sé að íslenskt atvinnulíf búi alltaf við sömu reglur og samkeppnisaðilar á EES markaði.

#	TENGIST NR.	AÐGERÐ	TÍMAÁÆTLUN	ÁBYRGÐ
1	1 2	Styrkja samstarf sendiskrifstofa og Íslandsstofu og efla samstarf við atvinnulífið, m.a. með því að endurskoða lög um Íslandsstofu.	2017 - 2020	UTN og Íslandsstofa
2	1 2	Setja á fót útflutnings- og markaðsráð og marka langtímastefnu er varðar útflutningsaðstoð og markaðssetningu.	2017 - 2018	UTN og Íslandsstofa
3	1 2	Styrkja menningarstarf sendiskrifstofa í samstarfi við Íslandsstofu, menntamálaráðuneytið og hagsmunaaðila.	2018	UTN og Íslandsstofa
4	1	Tryggja hagsmuni Íslands í samningaviðræðum sem leiða af brotthvarfi Bretlands úr ESB, m.a. með nægum mannafla.	2017 - 2018	UTN
5	1	Kynna fríverslunarsamninga fyrir atvinnulífinu og efla samráð við haghafa.	2017 - 2018	UTN
6	1	Marka heildarstefnu á sviði utanríkisviðskipta, m.a. með það að markmiði að styrkja net viðskiptasamninga.	2017 - 2021	UTN
7	2 3	Tryggja virkari þátttöku Íslands í mótun EES-löggjafar.	2017 - 2018	UTN
8	2 3	Ljúka innleiðingu EES-gagnagrunns og gera hann að helsta vinnutæki stjórnvalda við utanumhald EES-mála.	2017 - 2018	UTN
9	3	Auka samstarf við önnur EFTA-ríki á fyrri stigum upptökuferlis.	2018	UTN

Öryggis- og varnarmál

1 Tryggja að á Íslandi séu trúverðugar og sýnilegar varnir sem byggja á alþjóðasamstarfi, einkum á vettvangi NATO og ÖSE, varnarsamningnum við Bandaríkin og virku samstarfi við grannríki á sviði öryggismála.

2 Tryggja rekstur og viðhald íslenska loftvarnakerfisins, kerfa NATO og varnarmannvirkja á Íslandi og að ávallt sé unnin og til staðar skýr stöðumynd af loftrýminu og hafsvæðinu við Ísland.

3 Tryggja að ávallt sé til staðar fullnægjandi gistiríkjastuðningur og viðbúnaðageta og öryggi til þess að taka á móti liðsafla á friðar- sem og hættu- eða ófriðartímum ef þörf krefur.

#	TENGIST NR.	AÐGERÐ	TÍMAÁÆTLUN	ÁBYRGÐ
1	1	Tryggja virka þátttöku Íslands í starfi NATO, ÖSE, NORDEFCO og SÞ á sviði öryggis- og varnarmála.	2017 - 2021	UTN
2	1	Tryggja nægar fjárveitingar til málaflokksins bæði frá íslenska ríkinu og NATO í samræmi við skuldbindingar.	2017 - 2021	UTN og Landhelgisg.
3	1	Uppfæra varnaráætlun fyrir Noreg, Ísland og Norður-Atlantshafið og gera varnaráætlun fyrir Ísland. Taka þátt í æfingunum Dynamic Mongoose 2017 og Trident Juncture 2018. Stefnt er að því að hluti þeirra fari fram á og umhverfis Ísland.	2017 - 2018	UTN og Landhelgisg.
4	2	Viðhald varnarmannvirkja og kerfa á Íslandi, þ.m.t. að uppfæra ratsjárkerfið og stjórnstöðvarkerfið (ACCS).	2017 - 2020	UTN og Landhelgisg.
5	2	Tryggja rekstur og reglubundið viðhald tækja og kerfa sem tengjast þátttöku Íslands í samþættu loftrýmiseftirliti og loftrýmisgæslu NATO við Ísland og eftirliti með hafinu, þ.m.t. að uppfæra ratsjárkerfið og stjórnstöðvarkerfið.	2018 - 2021	UTN og Landhelgisg.
6	2	Auka þjálfun og færni starfsmanna sem vinna að loftrýmisgæslu og rekstri ratsjárkerfisins.	2017 - 2021	UTN og Landhelgisg.
7	3	Styrkja starfsemi Landhelgisgæslu Íslands til að takast á við aukningu í loftrýmisgæslu og varnartengdum verkefnum.	2017 - 2020	UTN og Landhelgisg.
8	3	Bæta aðbúnað, öryggi og fjölga gistirýmum á öryggissvæðum.	2017 - 2021	UTN og Landhelgisg.

Þróunarsamvinna

1 Efla grunnþjónustu og styrkja stofnanir til að bæta lífskjör og auka tækifæri þeirra sem búa við fátækt og ójöfnuð.

2 Bæta fæðuöryggi og örva hagþróun á grundvelli jafnaðar og sjálfbærrar auðlindanýtingar, auk þess sem gripið verði til aðgerða vegna loftslagsbreytinga.

3 Auka viðnámsþrótt samfélaga og flýta endurreisn með aukinni samhæfingu mannúðaraðstoðar og þróunarsamvinnu.

#	TENGIST NR.	AÐGERÐ	TÍMAÁÆTLUN	KOSTN. 2018	ÁBYRGÐ
1	1	Jafnrétti: Stuðningur við UN Women, UNFPA, Jafnréttissjóð Alþjóðabankans og Jafnréttisskóla HSÞ.	2018 - 2019	525 m.kr.	UTN
2	1	Menntun: Samstarfsverkefni í grunnmenntun í Úganda (Buikwe og Kangala) og Malaví (Mangochi).	2018 - 2019	610 m.kr.	UTN
3	1	Heilsa: Samstarfsverkefni í heilbrigðisþjónustu með héraðsyfirvöldum í Mangochi-héraði í Malaví. Stuðningur við UNCEF í Palestínu.	2018 - 2019	183 m.kr.	UTN
4	1	Vatn: Samstarfsverkefni í vatns- og hreinlætisþjónustu með héraðsyfirvöldum í Úganda (Buikwe) og Malaví (Mangochi). Stuðningur við UNICEF í Mósambík, (Zambesía).	2018 - 2019	423 m.kr.	UTN
5	2	Fiskimál: Stuðningur við Sjávarútvegsskóla HSÞ á Íslandi og fiskisamstarf innan Alþjóðabankans.	2018 - 2019	336 m.kr.	UTN
6	2	Jarðhiti: Stuðningur við jarðhitarannsóknir í Austur-Afríku og sérfræðiráðgjöf við Alþjóðabankann, Jarðhitaskóla HSÞ á Íslandi, ESMAP innan Alþjóðabankans og SE4ALL.	2018 - 2019	466 m.kr.	UTN
7	2	Landgræðsla: Stuðningur við Landgræðsluskóla HSÞ á Íslandi.	2018 - 2019	138 m.kr.	UTN
8	3	Mannúðaraðstoð: Framlög til OCHA, CERF, UNHCR, WFP, UNRWA, UNICEF, UNFPA og ICRC. Rammasamningar við borgarasamtök og áherslustofnanir. Eyrnamerkt framlög og liðsafli til áherslustofnana, ICRC, Alþjóðabjörgunarsveitarinnar/Landsbjargar.	2018 - 2019	840 m.kr.	UTN

Ofangreindur listi er ekki tæmandi og endurspeglar ekki alla opinbera þróunarsamvinnu Íslands

UTANRÍKISRÁÐUNEYTIÐ

Utanríkisráðuneytið | Rauðarárstígur 25, 150 Reykjavík | Sími: 545 9900 | utanrikisraduneyti.is